

per (Jes. 53:10); en: it is your Father's good pleasure to give you the kingdom (Luc. 12:32); en Hij heeft ons verkoren according to the good pleasure of his will (Efeze 1:5). Maar wie niet gelooft: My soul shall have no pleasure in him (Hebr. 10:38).

Als je soms zegt: dat is engelsch, dan zeg ik van mijn kant: ik heb je toch de teksten genoemd? Zoek ze op, en ga dan naar de kerk, den oudejaarsdienst. En als je soms na den dienst bij de oliebolletjes verduardt, dat je onder de preek „genoegen“ hebt gehad, wel, dan moet je meisje maar eens je vragen, of „genoegen“ wel erg veel van „pleasing“ en of de preek als sleutelbediening wel zoo heel ver van de Balie verwijderd is. Misschien laat ze je wel kleuren. Hoe het zij: besluit den dag van het jaar met volle attentie voor het slot van je confessie. Het zij pleasing, in den welangenamen tijd. Dá, en goeden nacht, je

ADOLPHUS VENATOR.

KERKNIEUWS

(Om tijd en onnoodige moeite te besparen, verzoekt de Redactie berichtjes voor deze rubriek rechtstreeks naar de administratie in Goes te zenden.)

Tweemaal te:

Groningen, A. Jagersma te IJmuiden en G. Visée te Kampen.

— SOERABAJA. Met ingang van 24 Dec. is de vergaderplaats van onze gemeente niet meer Prabon-Mulo-school, maar Djalan Raya Dr Sutomo 31.

Prases van den kerkeraad is niet meer br T. Fijan, maar broeder D. Dirkse, Djalan Raya Dr Sutomo 31, Soerabaja.

— ZENDING FRIESLAND. Deputaten voor de zending vanwege de Part. Synode Friesland hebben een circulaire aan de kerkeraden verzonden, waarvan de tekst hieronder volgt. Zij willen tegelijkertijd de leden der kerken attenderen op het „overzicht“ van de voorbereidende werkzaamheden van de Friesche kerken om te komen tot meerdere gehoorzaamheid aan het zedingsbevel van Christus, hetgeen heeft geleid tot het aanvaarden van West-Borneo als zendingsterrein van de Geref. Kerken in Nederland.

Dit rapport is thans ook verkrijgbaar voor de leden der kerken.

Hieronder dan de tekst der circulaire:

„Door Gods genade werd Cand. J. G. Agema op 21 November j.l. in de kerk te Drachten in het ambt van dienaar des Woords bevestigd en deed hij als zodanig zijn intree, om in te gaan in het zedingswerk op West-Borneo, waarheen hij 2 Dec. a.s. hoopt te vertrekken.

Hij heeft zijn roeping tot het zedingswerk aanvaard, met een open oog voor de moeilijkheden, die te overwinnen zullen zijn en in 't besef van zijn eigen zwakheid, doch ziende op de belofte des Heeren, zich en de zijnen daarbij aanbevelend in de gebeden der Gemeenten.

Hiermee komt op al de kerken in Nederland de roeping aan om ook hem in zijn werk gedurig te gedenken in het gebed, waar immers naar het besluit van de Generale Synode te Amersfoort 1948 niet alleen Oost-Soemba en Savoe, maar ook de Daerah Istimewa Kalimantan Barat (West-Borneo) aanvaard is als zendingsterrein van de Gereformeerde kerken in Nederland (Acta art. 129 B 3) en aan alle kerken geadviseerd is, zowel met de kerk van Zwolle als met de kerken in Friesland (thans de kerk van Drachten, die inmiddels als zedende kerk optreedt) samen te werken, althans tot de e.k. Gen. Synode.

Evenwel, voor een krachtig gebed is ook hier nodig,

dat de nood recht gekeerd wordt. Vele zijn de noden, die zich voordoen ten opzichte van het aanvaarden van de zedingsarbeid op W. Borneo, gelijk reeds openbaar werd bij de veelomvattende voorbereidende werkzaamheden, die verricht werden om te komen tot het daadwerkelijke zedingswerk op West-Borneo.

Dit zal een ieder duidelijk worden, die kennis neemt van het „Overzicht“ van de voorbereidende werkzaamheden van de Friesche kerken om te komen tot de meerdere gehoorzaamheid aan het zedingsbevel, vervat in Rapport II betreffende de periode van Augustus 1948—Juli 1949, welk rapport voor enige tijd, door de kerken in Friesland, ter informatie van de kerken, op last van de Gen. Synode (Acta Amersfoort '48, art. 129 C 7 a) werd opgesteld en aan de kerken toegezonden.

Het mag van belang worden geacht, dat van de inhoud van dit rapport nauwkeurig, niet alleen door enkelen, maar door velen, wordt kennis genomen, door leden van de kerkeraad en zedingscommissie en ook door al de leden der kerk. Hierom willen wij er de aandacht op vestigen, dat dit rapport nog verkrijgbaar is, zolang de voorraad strekt, tegen de prijs van f 1 per exemplaar plus 15 cent verzendkosten.

Wij verzoeken U, ook de leden Uwer kerk op het nog verkrijgbaar zijn van dit rapport II, te willen attenderen. Toch zij hierbij opgemerkt, dat dit rapport II ook bijvende waarde heeft, als bijdrage tot de kennis van het tot standkomen van en de grondlegging voor de zedingsarbeid onzer kerken op W. Borneo.

Aanvragen kunnen worden gericht aan Ds F. van Dijk, Heerenveen, Burg. Falkenaweg 96, Girono, 135168.

Namens de deputaten voor de zending van de Part. Synode Friesland.

F. VAN DIJK, secretaris.

— TOELICHTING CORPUSLIED, VII.

16. Exoetra: Pont ou plateforme de bois jetée d'une tour mobile sur les murailles d'une ville assiégée et par laquelle les assaillants couraient aux remparts (Veg. Mil. iv, 21 et 17), aldus Anthony Rich (vertaling M. Chéruel), Dictionn. des Antiquités Romaines et Grecques, Paris, 1883, s. v. De aanwending voor tooneelgebruik is niet de eerste. — Faber, 865: Pons, qui de turri in murum repente protenditur, ein mauerbrecher, sturmbrücke, galerie. Het woord past dus weer bij de troffel-en-zwaard-motieven, zie boven. — Lexicon Cath., a.w. 1562: eine hölzerne bewegliche Brücke, dergleichen die Belagerer von dem hölzernen Thurme auf die Mauern der Stadt legten, um auf derselben hineinzukommen. Verder Pauly-Wissowa, etc. Zie nog insake exoetra: J. Benzinger, Hebr. Arch., Tübingen, 1907, 305: „Kam der Feind dennoch mit seinen Maschinen an die Mauer, so musste der Verteidiger die Mauerfläche mit seinen Geschossen gut bestreichen können.“ S. 307 (over belegeringskunst): Man versuchte, unter irgend welchem Schutzmittel mittelst eines Damms an die Mauer heranzukommen, sie irgend wie zu untergraben und zu Fall zu bringen (II Sam. 20, 15, II Reg. 19, 32 u.a.). Hiesu dienen Sturmbocke (karim Ex. 4, 2). Belagerungstürme..... u. dgl. Da schon die alten Aegyptier solche Gerüste und Mauerbrecher angewandt haben, werden sie auch den Kanaanitern und Israeliten nicht erst in den Assyriern bekannt geworden sein. — Keil-de Wijs, Handb. d. bibl. Arch., Utrecht, 1880, 795: (de belegering) begon met het inrigten eener linie van insluiting..... en met het opwerpen van eenen..... wal....., om van dezen met muurbrekers (karim, arietes, stormrammen, Ezec. 4:2, 21:27) en andere werktuigen (mazzot 1 Makk. 11:20) breken te maken, en eindelijk met ladders de muren te beklimmen. Het woord karim wordt door Keil-de Wijs ook vertaald met stormgevaarte (2 Kon. 25:1, Ezec. 4:2, 21:17 (22) en eld. (795/6)..... Indien..... de vesting op een

door natuur of kunst gevormde hoogte gebouwd was, „so legte man aus Erde, Steinen oder Blümen eine schiefe Ebene an, die den Gipfel der natürlichen oder künstlichen Anhöhe erreichte: und die Belagerer waren dann im Stande, ihre Maschinen an den Fuss der Mauern zu bringen.....“ (796)..... De muurbrekers of stormrammen waren deels beweegbare torens op 4 tot 6 raden of wielen, welke met gewapende krijgslieden waren bezet en in hoogte gelijk met de torens der belegerde stad, gebouwd van een met vlechtwerk bedekt houten geraamte en voorzien van een stormram..... Auf dem beweglichen Thurm befanden sich gewöhnlich zwei Krieger; der eine schoss seine Pfeile auf die Belagerten ab, der andere hielt einen Schild zum Schutze seines Begleiters vor.“ Deels waren het eenvoudige stellingen zonder toren, met een soort van draperie met franjen bezet, of ook met huiden bedekt, welke op raden werden voortuit gebragt en met twee muurbrekers voorzien..... Eene eigenaardige, bijzonder sterke en bijna met onwederstaanbaar geweld werkende soort van belegeringswerken werd door den vorst Simon bij de belegering van Gaza, 1 Makk. 13:13 v.v. gebruikt, onder den naam *klepsidra*..... (796).

Faber, a.w. 206, vertaalt arietes eveneens door „mauerbrecher“. Plin. 7, 56 Equum, qui nunc arietes appellatur, in muralibus machinis, Epum ad Trojam ferunt invenisse. In zijn Index Germanico-Latinus geeft Faber dan ook op „mauerbrecher“ aan: arietes, ballista, catapultae, testudo, tormentum murale, machina arietaria, sambucus, exoetra. — Rich., a.w., geeft van *ikinos* deze beschrijving: „une tour carrée placée sur des roues et élevée jusqu'à l'hauteur de neuf étages, dont chacun était muni de machines pour battre les murs et lancer des projectiles d'une dimension et d'un poids énormes. — Men kan dus veilig zeggen, dat Ezeciel (4:2) van den Heere het bevel kreeg, zoo iets als exoetra's, arietes (Calvijn, C.R. 49, 105) te teekenen in het beeld van het belegerde Jeruzalem (zie Noordzij's tekening, conform wat hierboven geciteerd is, K.V., 72/3). God zelf bracht zoo de exoetra in de schets, die de kerk als toekomst-beeld moest zien — ze is een profetisch gegeven dus, die exoetra. De Heere zelf gebruikt soms de exoetra, wil Ezeciel verder zeggen. Noordzij, 73; vgl. Ezec. 21:22. De Septuagint vertaalt in Ezec. 4:2 en 21:22 (27) karim met *βελούρα*. In 2 Kon. 25:1 wordt „dajeg“ (belegeringstoren, Noordzij op Ezec. 4:2) in de Sept. *αερίδιο* (in Ezec. 4:2 daarentegen *προμαχάρις*). — Gesenius-Robinson voor hebr. kar (karim), battering-ram. — Wat den singularis van exoetra (vr.) betreft, lette men o.a. op Liddell-Scott (Gr. English Lexicon, 1); deze vertaalt exoetra (gr.) door: stage machine identified with the *ἐκδοκία* by Hsch. and Poll. 4, 127, but distd. from it, ib. 129..... also *αερίδιο*, 16, IG 11 (2), 199 A. 95 (pl., Delos III BC). — Aanvankelijk hadden we in concept — zie hetgeen hierboven onder 13 opgemerkt is — den pluralis genomen, die, althans in het grieksch, blijkt voor te komen; doch omdat in het latijn zoover wij weten slechts de singulare vorm hoofdzakelijk bekend is, kozen ook wij tenslotte voor dezen. Pauly-Wissowa beperkt zich tot het tooneelgebruik (vgl. ook *ἐκδοκία*). De Thesaurus Ling. Gr. (H. Stephanus) IV, 799, legt eveneens den nadruk op het tooneelgebruik, hetgeen inmiddels den Thesaurus Ling. Lat. (R. Stephanus), t. II, basileae, 1740, 291, die naar H. Steph. Thes. Gr. 4, 769 verwijst, niet verhindert, de militaire aanwending te noemen (Vegetius, in machinis militibus oppugnatoriis). — *βελούρα* (LXX), zie nog Liddell-Scott, die voor *βελούρα* aangeeft: range or battery of warlike engines; *προμαχάρις* is daar „later form of *προμαχάρις*, breastwork, battlement“. A. Trommsdorff, Conc. Gr. in LXX, Amst. & Tr. a. Rh., I, 1718, 266 b, vertaalt *βελούρα* door ballista, arietes (merkwaardig: Jer. 51:27 voor imperator, tfsar, vgl. Nah. 3:17; Jer. 51:27 = LXX 28:27).

Boekbinderij VAN KUIJK

Voor al Uw Bindwerk.
Reformatie f 3.—
Catechismus f 2.—

Alle terugzendingen
onzer remboers.

Zalmstraat 1 - Scheveningen

Adverteert in dit blad

KENT U REEDS

Zangers en Speellieden

van D. W. L. MILO?

Dit werk is onmisbaar voor hen,
die belang stellen in den eere-
dienst onzer Kerken. Prijs
f 5.—, voor abonné's op de
R.-B.-Serie f 2.50.

Vraagt het Uw boekhandelaar
of den uitgever.

Oosterbaan & Le Cointre N.V.,
Goes, Giro 36000.

EN NU ALLEMAAL!

Prijs: f 7.90

En nu allemaal!

Een Zangbundel voor de Christelijke gezinnen.

De gehele Pers is eenparig in haar uitbundige lof over deze Zangbundel.

En ook van particuliere zijde komen blijken van instemming en blijdschap over de uitgave van deze bundel binnen.

Het is een bundel, welke met de uiterste zorg is samengesteld en bij elk vers is de toets van Gods Woord en onze Gereformeerde Belijdenis aangelegd.

Hebt U al een exemplaar besteld?

Wanneer gij familielid, vriend of kennis iets goeds wil schenken, geef dan deze Zangbundel, die, óók wat de uitvoering betreft, een sieraad is.

Vraag ons uitvoerig prospectus!

Bestel deze bundel bij de Boek- of Muziekhandel of rechtstreeks bij de Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

GIRO 36000

Zangbundel voor de Christelijke Gezinnen en Verenigingen